

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

D. A. Tractatus De Privilegiis Ecclesiae

Zanchi, Lelio

Veronae, M. D. LXXXVI.

Quadragesimum Tertium Priuilegium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61627](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61627)

- 6 *Causa qualibet non sufficit, vt generalis procurator, vel legatus possit impedire, qua alteri specialiter sunt iniuncta.*
- 7 *Legatus si causa de nouo detegitur, vel causa antiqua qua verisimiliter non fuerit considerata tempore mandati specialis impediri potest.*
- 8 *Sententia an iusta, vel iniusta sit, qui nullam habet de ea cognitionem non potest cognoscere.*
- 9 *Sententiam cognoscere non potest quis nisi ei specialiter illa committatur.*
- 10 *Legatus ad requisitionem delegati qui tulit sententiam potest illam mandare executioni.*
- 11 *Delegatus est maior legato in causa sibi commissa qui non compellitur ad exequendam sententiam, sed supplicandus.*
- 12 *Verbum rationabiliter intelligitur ordine seruato.*
- 13 *Sententia ferri debet super libello, secus sine eo.*
- 14 *Papa sine libello iudicare potest.*
- 15 *Sententia absque citatione ferri non potest.*
- 16 *Verbum valebit non importat necessitatem, sed voluntatem.*
- 17 *Verbum valebit in rescriptis, vel legibus importat necessitatem causationem.*
- 18 *Appellatio deuoluitur ad superiorem.*
- 19 *Sententia nulla interposita appellatione poterit executioni mandari si requisitus iudex fuerit.*

Quadragesimum Tertium Privilegium

1 CCLESIA habet privilegium, † quod si Legatus Generalis Papæ, sit in vna Prouintia, & si a Papa fuerit specialiter commissa aliqua causa alicui; quæritur vtrum Legatus possit impedire processum, huiusmodi delegati, vel cognoscere de causa illa, ante cognitionem ipsius delegati, vel postea?

Respondet Papa, quod Legatus commissionem alij factam specialiter impedire non potest. Et † si delegatus secundum formam mandati sententiam tulerit, Legatus non poterit eam irritare, † tamen si rationabiliter lata fuerit, eam poterit confirmare, & executioni mandare, ratio hæc est, † quia mandatum speciale derogat generali, cap. studuisti de offic. leg. † Aliquando procurator generalis, potest inhibere speciali procuratori, ne agat sibi iniunctum, per dominum, per l. si hominem. ff. mand. Io. And.

L 2 dicit,

- 6 dicit, quòd illud procedit subsistente causa, sed melius, † quòd non sufficit, quælibet causa, vt Generalis procurator, vel Legatus possit impedire, quæ alteri specialiter sunt iniuncta, nam hoc esset contra istum tex. in eo, quod dicit, quòd specialis commissio derogat Generali. Debet ergo intelligi, † quando oritur causa de nouo, vel detegitur causa antiqua, quæ verissimiliter non fuerit considerata tempore mandati specialis, & est talis causa, quæ si tunc fuisset considerata, non emanasset verissimiliter, illa commissio specialis, & ita Bar. intelligit illum tex. Considerandum ergo venit, quòd allegatum cap. studuisti videtur, habere in se qualem, qualem contrarietatem, cum dicatur. Legatus commissionem alii factam specialiter impedire non potest: sed si sententia rationabiliter facta sit, eam confirmare poterit, & executioni demandare. † Quomodo autem poterit cognoscere, an sententia fuerit iusta, vel iniusta, si de ea nullam cognitionem habet? † Sed quòd magis de illa cognoscere non potest, nisi specialiter ei committatur. Videtur ergo dicendum, quòd de illa cognoscere ei non licet. Dicunt tamen Doc. quòd de ea cognoscere debet. Et si eam inuenerit iustam eam confirmabit, si iniustam illam remittet ad superiorem, l. fin. C. vbi Senat. vel Claris. verius tenendum, quòd nullam habeat super hac sententia cognitionem, nec debeat super hoc se intromittere.
- 7
- 8
- 9
- 10 Tamen † ad mandatum illius, qui tulit sententiam potest illam mandare executioni, alias nullo modo se intromittere debet, licet dicatur. in tex. confirmare valebit, se refert potius ad factum, quam ad ius. Quia talis confirmatio nihil valet, vel in communi forma posset confirmare, quæ parum valet, sed non ita potest, cum sit in hoc inferior. Sed an Legatus debeat sententiam executioni mandare, cum sit maior illo cui causa fuit commissa? R. illam executioni
- 11 mandare tenetur. Nam quantum ad causam, † delegatus est maior ipso Legato, qui tamen non est compellendus ad illam sententiam exequendam, sed supplicandus. Concludo, quòd si sententia erit lata rationabiliter confirmare valebit. † Verbum rationabiliter intelligitur ordine seruato. † Idest eum libello, cum sine eo ferri non potest, Host. & Ioan. Andr. in cap. 1. de oblat. libel. glo. in
- 12
- 13
- 14 cap. fin. de re iud. Alexan. in l. ius publicum. ff. de pact. † Nisi à Papa, qui iudicare potest sine libello, Specul. de lib. concep. † Cum
- 15 citatione, cum absque ea sententia ferri non possit, l. de vnoquoque de re iudic. l. nam ita diuus de adop. Innocent. in cap. dudum el. 2. in glo. in versic. partibus, de elect. & si in sententia fuerit dictum visis actis vna cum aliis substantialibus, & de forma iudicij
- tunc

16 tunc illam sententiam confirmare valebit. † Verbum valebit
17 non importat necessitatem, sed voluntatem. † Tamen quando po-
nitur in rescriptis, vel legibus, vt hic importat necessitatem causa-
tiuam, prout in hoc casu quod dum sententia fuerit rationabiliter
18 facta, idest seruatis seruandis, tunc confirmare valebit, l. saepe. ff. de
19 eo maxime, † quod appellatio deuoluitur ad superiorem, &
sic ad Papam. † Sed nulla interposita appellatione potuit execu-
tioni sententiam mandare, si requisitus fuerit.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopi in suis diocæsibus liberam potestatem habent adulteria, & scelera in-
quirere, plisci, & iudicare iuxta canonum decreta.
- 2 Auxilium seculare Episcopi inuocare possunt ad prosequendum ea quæ Deo
placita sunt.
- 3 Delicta plura sunt communis fori prout est usura, adulterium, sodomia, sacrile-
gium hæresis &c.
- 4 Delinquens in criminibus vtriusque fori si ab Ecclesiastico fuerit absolutus, à
iudice laico prius accusatus poterit puniri.
- 5 Episcopi curare debent scelera vtriusque fori.
- 6 Præses prouinciæ purgare debet prouinciam malis hominibus.
- 7 Episcopi dicuntur ab Epi, quod est supra & scopus, vel scopem quod est
intendere, quasi supra intendentes, quia habent curam super intendendo su-
per omnes laicos, & clericos sibi commissos.
- 8 Pastoris officium est proprium custodire oues.
- 9 Pastoris officium est in consecratione chrismatis, in chrismatione frontis, in colla-
tione ordinum, in consecratione Ecclesiarum, & Altarium.
- 10 Ecclesia si per se non potest, debet brachium seculare inuocare.
- 11 Ecclesiæ ius non aufertur.
- 12 Auxilium quando inuocatur, protestatio est ne cessaria.
- 13 Iudex seularis potest compelli per excommunicationem.
- 14 Iudex Ecclesiasticus non tenetur iniurare secularem Iudicem.
- 15 Iudex seularis debet obtemperare Iudici Ecclesiastico.
- 16 Iudex Ecclesiasticus petens auxilium extra iudicium seculare, Iudex de nega-
re potest.
- 17 Iudex iniuste petenti non tenetur obtemperare,
- 18 Iudex Ecclesiasticus si iudicialiter processit, & non fuerit appellatum, vel
supplicatum seularis iudex tenetur sententiam executioni mandare.
- 19 Exceptio iniusta non est admittenda.

Pote-

20 Potestas libera cōcessa alicui procedendi in aliquo casu non intelligitur, quòd faciat contra ius.

21 Verbum liberum importat ius.

Quadragesimum Quartum Priuilegium.

I CCLESIA Alio priuilegio gaudet. † Quòd Episcopi in suis diocēsis liberam potestatem habēt adulteria, & scelera inquirere vlcisci, & iudicare absque impedimento alicuius iuxta canonum decreta. † Et cum opus fuerit auxilium seculare inuocabunt, non ad deteriorandum, sed ad prosequendum ea quæ Deo placita sunt, cap. 1. de offic. iud. ordin. hic

2

3 considerandum venit, † quòd plura sunt delicta, quæ sunt communis fori, prout est vsura, cuius cognitio secūdem Didac. in lib. 3. resolutionum in cap. 3. attestantem de communi incumbit Ecclesiastico ad eum etiam pertinet si tractaretur de restitutione vsurarum, etiam inter laicos, gl. in clemen. 2. in verbo vsura de iud. sed quia pro isto crimine potest agi criminaliter, & tunc vterque iudex tam secularis, quàm Ecclesiasticus cognoscere potest, ita tenet Didac. in d. cap. 3. aut agitur ciuilitur, & tunc si agitur an contractus sit vsurarius, vel non, tunc cognitio spectat ad Ecclesiasticū Ias. in consi. 353. lib. 4. aut tractatur de recuperanda vsura, & tunc etiam iudex laicus cognoscere potest, Bal. in l. quoties. C. de iud. de licitum adulterij est etiam communis fori, ideo Episcopus ex causa adulterij punire laicos, Abb. in cap. intelleximus num. 1. de Adult. potest ipsos excommunicare, & detrudere in monasterium, Villalob. in sua collecta communionum opin. in litera L. nume. quinto, & hoc quia adulterium est violatio sacramenti matrimonialis, merito eius vindicta non minus pertinet ad iudicem Ecclesiasticum, quàm ad laicum: Sed quando agitur duntaxat de separatione tori propter adulterium facienda, tunc cognitio est meri Iudicis Ecclesiastici, ita Dec. attestatur de communi in consi. 212. concubinatus potest expediri in vtroque foro, licet Iudices seculares, & etiam Ecclesiastici parum se intromittunt, quasi quòd sapius ambo eadem censura sunt coercendi, pro nephando crimine sodomix iudex Ecclesiasticus cognoscere potest, text. in c. clerici de excess. prēlat. in crimine sacrilegij, vt in capitu. conquestus de foro competen. alii tenent, quòd sit crimen mixtum, quod potest